

NOI DATE ARHEOLOGICE DESPRE JUDEȚUL VASLUI REZULTATE DINTR-O DONAȚIE

DE

CONSTANTIN ICONOMU

CUVINTE CHEIE: Muzeul de Istorie al Moldovei, Donație, Neolitic-Evul Mediu.

În anul 1987, Cecilia Hatmanu și Tiberiu Melinte, au donat Muzeului de Istorie din Iași o colecție de obiecte vechi adunate de către defunctul Gh. Melinte, fostul director al Muzeului din Huși.

Născut în satul Curteni, comuna Oltenești, județul Vaslui, Gh. Melinte a profesat ca învățător în diferite localități din țară, pentru ca o dată cu înființarea Muzeului din Huși, în 1956, să devină director al acestei instituții. La baza expoziției muzeului, deschisă pentru public în 1960, a stat colecția personală de obiecte cu valoare istorico-arheologică, etnografică și de artă, strânse pe parcursul a mai multor decenii și obținută prin cercetări de suprafață și achiziții, în special din județele Vaslui și Iași. Împătimit de valorile trecutului, regretatul muzeograf de la Huși a ținut să-și păstreze pentru sine o parte dintre obiectele colecției de antichități pe care, după pensionare, le-a depozitat în locuința sa de la Iași, unde și-a stabilit domiciliul. După dispariția sa în condiții tragice, în vara anului 1976, colecția a rămas familiei care, respectând dorința tatălui, a donat-o Muzeului de Istorie din Iași, capitala Moldovei fiind, alături de Huși, unul dintre orașele pe care regretatul dispărut l-a iubit în mod deosebit¹.

Colecția cuprinde piese arheologice, monede, obiecte de valoare etnografică, cărți din secolele XIX–XX și manuscrise.

În cele ce urmează, ne vom ocupa numai de obiectele arheologice care documentează o serie de stațiuni încă neînregistrate sau care permit unele clarificări într-o serie de probleme. Menționăm că din lotul de obiecte arheologice din colecția Melinte doar unul a fost publicat. Totodată, precizăm că pentru această colecție, așa cum a rămas, nu s-a păstrat vreun inventar și nici fișe. Numai o parte dintre obiecte au fost marcate, pentru unele dispunem de însemnări sau desene, iar pentru celelalte suntem în măsură să presupunem că au fost descoperite în zona Hușilor sau în general în județul Vaslui prin analogie cu alte descoperiri similare.

Iată cele mai importante piese ale colecției de arheologie Gh. Melinte prezentate în ordine cronologică:

1. Topor-ciocan din rocă dură, neagră, cu muchie rotundă, cu tăișul curbat și orificiu pentru coadă (fig. 1/2; 9/1). Dimensiuni: lungime 12,8 cm; lățime maximă 4 cm; lățimea maximă a lamei 4,6 cm; diametrul orificiului pentru coadă 2,1 cm. Probabil că piesa aparține neoliticului sau perioadei de trecere la bronz. Provine din comuna Ivănești, județul Vaslui și a fost donată de inginerul Tănăsă.

2. Fragment ceramic pictat tricrom, din faza Cucuteni A, descoperit la Târzii, comuna Oltenești, dealul Chirica. Așezarea este neidentificată, ea nefiind înregistrată în vreun repertoriu arheologic.

3. Fragment ceramic pictat tricrom, din faza Cucuteni A, de la Cârligați, actualmente satul și comuna Pădureni, județul Vaslui, punctul Râpa Rusca. În vatra satului Pădureni, *Repertoriul arheologic* a lui Gh. Coman include o așezare Cucuteni A. Rămâne de stabilit dacă Râpa Rusca poate fi înglobată în această stațiune².

4. Fragment ceramic de tip Cucuteni C, descoperit la Curteni, comuna Oltenești, județul Vaslui, punctul Frăsineasca, într-o așezare cucuteniană absentă în *Repertoriul* lui Gh. Coman. O stațiune cucuteniană dintr-o fază neprecizată este amintită în vatra satului de Vl. Dumitrescu³.

¹ Pentru date biografice vezi și C(onstantin) I(conomu), *Gheorghe Melinte, Necrolog*, în *Cercetst*, serie nouă, VII, 1976, p. 299-300.

² Gh. Coman, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, 1980, p. 204.

³ Vladimir Dumitrescu, în *ED*, IV, 1930, pe hartă; Dan Monah, Ștefan Cucoș, *Așezările culturii Cucuteni din România*, Iași, 1985, p. 85, Curteni.

5. Topor de cupru cu brațele în cruce, încadrat în seria Jászladány, varianta Bradu (fig. 7/4). Provine dintr-o așezare Cucuteni A-B sau B, de la Podolenii de Jos, comuna Cozmești, județul Iași. Publicat⁴.

6. Dintr-una din comunele aflate în apropierea orașului Huși, provine, cu probabilitate, un vas scund în formă de sferă turtită, din pastă fină de culoare cărămizie, acoperit cu angobă gălbuie lucioasă. Pe umerii vasului apar câte două torți cu perforație, iar gura este mărginită de o proeminență circulară scundă. Sub diametrul maxim se află un decor pictat de culoare ciocolatie, delimitat de linii orizontale, între care se desfășoară motive de linii oblice întretăiate (fig. 1/1; 8/1). Conservarea proastă a motivului ornamental nu ne îngăduie să facem o descriere completă a acestuia. Dimensiuni: înălțime 10 cm; diametrul maxim 13,8 cm; diametrul gurii 6 cm; diametrul bazei 6,6 cm. În județul Vaslui, piese similare au fost descoperite în comuna Costești⁵, la Mălușteni-Leaua⁶ și Gugești⁷. Acest tip de vas a apărut și în mormintele de la Vișan⁸ și Brăilița⁹ și sunt atribuite complexului cultural Horodiștea-Erbiceni-Foltești.

7. Ciocan de minerit din gresie, cu lama trapezoidală și muchie semisferică. În treimea superioară prezintă un șanț pentru fixat coada realizat prin șlefuire (fig. 1/3). Dimensiuni: lungime 16 cm; lățime maximă 9,6 cm; grosime maximă 6,4 cm. Proveniența piesei este necunoscută, dar este posibil ca ea să fi fost descoperită într-una din așezările din zona Hușilor.

În țara noastră, ciocanele de minerit apar încă din faza A a culturii Cucuteni, și anume la Hăbășești și Bonțești, și vor continua în epoca bronzului, ele fiind întâlnite în etapa Monteoru a așezării de la Poiana-Tecuci. De asemenea, apar în așezările culturii Tei din Muntenia¹⁰.

8. Cuțit curb de silix (krummesser), cu proveniență necunoscută, descoperit cu probabilitate în cercetări de suprafață într-unul din obiectivele din preajma Hușilor (fig. 5/5). Acest tip de cuțit își începe evoluția în perioada de trecere de la neolitic la bronz și continuă până la sfârșitul epocii bronzului, când va cunoaște o largă răspândire în cultura Noua¹¹. În județul Vaslui astfel de piese se întâlnesc la Fedești¹², Murgeni¹³, Poșta Elan¹⁴ și Lățești¹⁵, toate descoperite în așezări ale culturii Noua.

9. Doi omoplați crestați proveniți de la Ivănești, comuna Ivănești, județul Vaslui, fără indicarea exactă a locului de descoperire, ce aparțin culturii Noua (fig. 5/1-4). *Repertoriul arheologic al județului Vaslui* înregistrează două stațiuni de tip Noua în comuna Ivănești și nici una în satul Ivănești, comuna Pădureni¹⁶. Ca atare, cei doi omoplați crestați este posibil să provină din comuna Ivănești.

10. Celt de bronz cu două fețe late terminate cu arcadă în partea superioară. Între arcade și gura prevăzută cu manșon se află nervuri în relief în formă de zig-zag. De gura ovală se prinde o toartă. Taișul este curb, iar cusăturile de la turnare de pe fețele înguste sunt îngrijit polizate. Patină nobilă (fig. 3/1; 7/3). Dimensiuni: lungimea maximă 11 cm; diametrul gurii 6 cm la exterior și 4,1 cm în interior. Lățimea maximă a lamei pe coardă este de 4,4 cm și adâncimea golului pentru coadă 7,4 cm. Toporul a fost descoperit în satul Fundătura, comuna Arsura, județul Vaslui, probabil în urma unei cercetări de suprafață. Prin nervurile în zigzag amplasate sub manșonul gurii, celtul se încadrează în seria topoarelor de tip Râșești, din bronz D, stabilită de V. Dergacev, cea mai apropiată piesă fiind un exemplar descoperit la Hristici în Republica Moldova¹⁷. Ca atare, și celtul de la Fundătura, datorită analogiei amintite, poate fi atribuit sfârșitului epocii bronzului și încadrat în cultura Noua.

⁴ Dan Monah și Constantin Iconomu, *Topoare de aramă din Moldova*, în *ArhMold*, XVI, 1993, p. 275, fig. 1/1.

⁵ Gh. Coman, *op. cit.*, p. 96, fig. 107/2.

⁶ *Ibidem*, p. 174, fig. 107/3.

⁷ Informație prof. M. Dinu.

⁸ N. Zaharia, *Două vase pictate din grupul Horodiștea-Foltești descoperite în raionul Iași*, în *ArhMold*, II-III, 1964, p. 441-442, fig. 2.

⁹ N. Harțușe și F. Anastasiu, *Catalogul selectiv al colecției de arheologie a Muzeului Brăilei*, 1976, nr. 299, p. 149-150, cu bibliografia mai veche.

¹⁰ Eugen Comșa, *Date despre uneltele de piatră șlefuită din epoca neolitică și din epoca bronzului de pe teritoriul României (Istoricul problemei, tipuri, funcționalitate)*, în *SCIV*, 2, 23, 1972, p. 256; Em. Moscalu, *Un tip de ciocan de piatră pentru minerit*, în *SCIVA*, 32, 1, 1981, p. 141-144, tip I.

¹¹ A.C. Florescu, *Contribuții la cunoașterea culturii Noua*, în *ArhMold*, II-III, 1964, p. 158-159.

¹² Gh. Coman, *op. cit.*, p. 234, fig. 109/1.

¹³ *Ibidem*, p. 187, fig. 109/2.

¹⁴ *Ibidem*, p. 279, fig. 109/3.

¹⁵ *Ibidem*, p. 190, fig. 109/4.

¹⁶ *Ibidem*, p. 159-160.

¹⁷ V. Dergacev, *Piese de metal – referințe la problema genezei culturilor hallstattului timpuriu din regiunea carpato-danubiano-nord-pontică*, în *Thraco-Dacica*, XVIII, 1-2, 1997, p. 144, fig. 5, I/3; idem, *Metaličeskie izdelija k probleme genezisa kul'tur rannego gal'stata karpato-danubio-nord-pontiiskogo regiona*, Chișinău, 1997, p. 24, fig. 5/I, 3.

11. Celt de bronz prevăzut cu arcade pe fețele late. În interiorul arcadelor se află adâncituri amigdaloidale, fără perforație. De gura îngroșată și de marginea îngustă se leagă o tortiță. Taișul ușor curbat are forma neregulată datorită întrebuițării (fig. 2/1; 7/2). Dimensiuni: lungimea maximă 10,6 cm; diametrul gurii la exterior 5/3,8, și la interior 2,8 cm; lățimea lamei pe coardă 3,9 cm; adâncimea golului pentru coadă 7,2 cm. Proveniența acestei piese nu a putut fi stabilită, dar este posibil ca aceasta să fi apărut într-una din stațiunile din zona Hușilor. Celtul aparține tipului transilvănean varianta răsăriteană, și se întâlnește în mod curent în obiectivele de la sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului¹⁸.

12. Celt de bronz cu fețe late, gura ovală în plan, îngroșată și cu tortiță, Taișul curb prezintă unele mici stirbituri de la întrebuințare. Sub manșonul gurii coboară nervuri triple, unghiulare, ușor curbate către toartă. Celtul, fie din cauza compoziției aliajului, fie datorită condițiilor de zacere, este acoperit de o patină malignă cu exfoliații (fig. 3/2; 7/1). Dimensiuni: lungime 12,2 cm; diametrele exterioare ale gurii 5,5/3,4 cm, diametrul interior 3,1/2,3 cm, adâncimea golului pentru coadă 7,7 cm. Nici la acest topor nu cunoaștem proveniența, dar este posibil să se fi aflat într-una din stațiunile din zona Hușilor. Acest tip de celt, cu nervuri duble sau triple, de formă unghiulară, dispuse sub buză, cunoaște o largă răspândire în depozitele din Transilvania în Ha A și B. Analogii apropiate găsim în depozitul de la Porumbeni, datat în secolul al X-lea î.e.n. (Ha B1), ce aparține seriei Moigrad-Tăuteu¹⁹, și care permit încadrarea toporului în această etapă. O descoperire similară, izolată, cu aceeași formă și decor se înregistrează în comuna Stolniceni-Prăjescu, jud. Iași²⁰.

13. Pumnal de bronz foliform, cu limbă la mâner, cu umerii rotunjiți și vârful triunghiular mult alungit. Pe lamă se observă o nervură mediană, iar taișurile sunt înclinate formând o margine ascuțită. Piesa este acoperită cu patină verde, cu intruziuni de săruri de calciu și cloruri (fig. 2/2; 7/5). Dimensiuni: lungime maximă 20,9 cm; lățime maximă 4,6 cm; lungime mâner 3,1 cm; grosime maximă 0,35 cm. Proveniența piesei a putut fi stabilită datorită păstrării unui desen al pumnalului însoțit de notarea „Ghermănești”. Ca atare suntem îndreptățiți să atribuim cu certitudine satului Ghermănești, comuna Banca, jud. Vaslui ca loc de găsim pentru acest pumnal. Subliniem că satul Ghermănești i-a fost foarte familiar lui Gh. Melinte, care a făcut acolo numeroase cercetări de suprafață și de unde a recuperat un însemnat depozit aparținând bronzului târziu²¹. Această piesă, nepublicată, aparține datorită analogiilor existente, hallstattului timpuriu (Ha A1) și se încadrează în seria Cincu-Suseni. Pot fi amintite pumnale similare descoperite în depozitele de la Deva III²², Felnac²³, Moldova Veche I²⁴. Avându-se în vedere decalajul cronologic, este greu de admis ca această piesă să fi făcut parte din depozitul publicat anterior de Gh. Melinte și, ca atare, trebuie considerată drept o descoperire izolată. Menționăm că, la Ghermănești a fost descoperit încă un depozit de seceri aparținând sfârșitului epocii bronzului²⁵, această localitate fiind deosebit de bogată în obiecte de acest fel.

14. Seceră de bronz cu cârlig, având spinarea îngroșată și lama arcuită ce formează un semicerc în interior. Către taiș se observă o subțiere accentuată. Cârligul, la exterior, păstrează ciotul de la turnare. Patină verde benignă (fig. 4/2; 8/3). Dimensiuni: lungimea pe coardă 21,3 cm, lățimea maximă 3,1 cm; înălțimea spinării îngroșate 1 cm. Și această piesă are proveniența necunoscută, ea încadrându-se în categoria obiectelor descoperite în zona Hușilor. Din punct de vedere cronologic, secerile cu cârlig se întâlnesc începând cu bronzul târziu și până în Ha B1²⁶, ele cunoscând o largă răspândire în depozite și descoperiri izolate pe teritoriul României. Întrucât această seceră nu provine dintr-un complex arheologic, nu putem face precizări suplimentare privind datarea sa și atribuirea culturală.

15. Seceră de bronz cu limbă la mâner, de tip răsăritean, arcuită rotund, cu spinarea îngroșată și taișul marcat printr-o înclinare abruptă a lamei. La mâner se află două orificii, și pe lamă încă unul ca urmare a unui defect de turnare. Patina verde este impregnată cu săruri de calciu și cloruri. Dimensiuni: lungime pe coardă 16,8 cm; lățime maximă 3,1 cm; grosime spinare 0,5 cm. Și această piesă are proveniența necunoscută, fiind găsită probabil împreună cu precedentă. Secera prezintă strânse analogii cu exemplarele similare descoperite la Ciorani și Heleșteni, din bronzul târziu (secolul al XIII-lea î.e.n.), din seria Râșești-Băleni²⁷.

¹⁸ M. Petrescu-Dîmbovița, *Depozitele de bronzuri din România*, București, 1977, p. 51-146.

¹⁹ *Ibidem*, p. 133, pl. 314/15.

²⁰ V. Chirica, M. Tanasachi, *RAJI*, 2, 1985, p. 376, fig. 46/5.

²¹ Gh. Melinte, *Depozitul de bronzuri de la Ghermănești (jud. Vaslui)*, în *ArhMold*, VIII, 1975, p. 309-313; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, p. 75, pl. 81-82.

²² M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, p. 91-92, pl. 136/8.

²³ *Ibidem*, p. 93, pl. 142/9.

²⁴ *Ibidem*, p. 99, pl. 165/2.

²⁵ V. Palade, *Depozitul de obiecte de bronz de la Banca Ghermănești, județul Vaslui*, în *SCIVA*, 28, 1, p. 119-124.

²⁶ M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, p. 53-138.

²⁷ *Ibidem*, p. 74, pl. 78/18.

16. În anul 1973, cu ocazia unor lucrări edilitare, în centrul oraşului Huşi, au fost descoperite mai multe morminte de inhumație al căror inventar a fost recuperat de Gh. Melinte. Acolo unde a fost posibil, acesta a făcut și unele observații privind poziția scheletului și a inventarului. Această descoperire a fost prezentată în cadrul sesiunii științifice a Muzeului de istorie din București în decembrie 1973, dar comunicarea nu a fost publicată, iar textul și ilustrația nu au făcut parte din donație. Unele date au fost obținute și utilizate de C. Buzdugan în mai multe lucrări publicate singur ori în colaborare²⁸. O parte din datele comunicate de C. Buzdugan se regăsesc și în monografia lui Al. Vulpe consacrată săbiilor și pumnalelor²⁹. Printre obiectele donate de succesorii lui Gh. Melinte s-au aflat, întrebuițate ca ambalaj, și două foi de hârtie pe care sunt notate în ciornă o serie de date despre mormintele de inhumație descoperite la Huşi în 1973. Aceste ciorne au fost utilizate la comunicarea al cărui text și ilustrație probabil că s-a pierdut. Iată în formă rezumativă datele cuprinse în aceste ciorne:

Mormântul nr. 1. Primul mormânt a fost descoperit în parcul din fața Liceului Cuza Vodă, la 30 m față de statuia generalului M. Ch. Cerchez. Scheletul a apărut în șanț la adâncimea de 1,20 m, în pământul galben și cu toate că a fost deranjat de muncitori s-au putut face o serie de observații privind orientarea și modul de aranjare a inventarului. Astfel, înhumatul se afla cu fața în sus, cu mâinile întinse pe lângă corp, orientat nord-sud, cu capul la nord. În partea dreaptă a scheletului s-a găsit un vârf de lance de fier, puternic corodat, așezat lângă cap. De la acest înhumat nu s-au mai recuperat alte obiecte de inventar.

Mormântul nr. 2. Mormântul a apărut la 9 m spre nord față de primul, la adâncimea de 1,20 m, în pământul galben care, fiind dezvelit în întregime de către Gh. Melinte, a putut face astfel observațiile necesare. S-a constatat că încă din vechime înhumatului îi lipsea brațul, tibia și peroneul drept, lucru dovedit și de faptul că avea în partea dreaptă depuse obiectele de inventar. Aici manuscrisul se întrerupe, lista obiectelor găsite lângă schelet fiind reprodușă după datele relatate de C. Buzdugan. Astfel, scheletul, întins pe spate, orientat nord-sud, avea în dreapta lui un pumnal, o cute de piatră, perforată la un capăt, și un alt obiect tot de piatră. Sub umărul stâng se aflau 14 vârfuri de săgeată din bronz, cu trei muchii. La distanța de 10 m de schelet se aflau un ciob de amforă grecească, un pumnal, două fragmentele de pumnal și câteva bucăți mici de fier³⁰. Având în vedere distanța mare la care au fost găsite pumnalul și fragmentele de pumnal, este posibil să avem de a face cu încă un mormânt, pe care îl vom numera nr. 3.

Mormântul nr. 4 este descris în a doua ciornă concepută de Gh. Melinte. Astfel, în șanțul de temelie, aflat la nordul viitorului liceu M. Kogălniceanu, la 1 m adâncime, lucrătorii au dat peste fragmente de craniu colorate în verde de la patina obiectelor de bronz aflate lângă el. Inventarul este alcătuit din 5 nasturi mari de bronz, de formă rotundă, cu urechiușe de prindere pe fața interioară, doi nasturi de aceeași formă, însă mai mici, trei vârfuri de săgeți de bronz cu trei muchii; un număr de 17 mărgelile din cochilii, două brățări de bronz întregi și două fragmentare.

Așa după cum s-a putut constata din conținutul celor două foi care includ relatări despre mormintele descoperite la Huşi precum și din obiectele care s-au păstrat în colecție, inventarul se rezumă la: câteva vârfuri de săgeți de bronz, care provin din mormintele nr. 2 și 4 și din nasturi, brățări de bronz și câteva cochilii de la un șirag de mărgelile care aparțin mormântului nr. 4. De asemenea, printre piesele de fier ale colecției se numără și un topor ciocan de fier, fragmentar, care putea fi obținut dintr-unul din mormintele distruse ale necropolei de inhumație din centrul oraşului Huşi.

Iată și analiza pe larg a acestor piese:

Vârfurile de săgeți aparțin tipului A, varianta 2c, în clasificarea lui V. Vasiliev, cu trei aripioare, corpul conic, cu dulie scurtă și fără spin³¹ (fig. 6/2). Această variantă este tipică pentru cultura scitică clasică din nordul Mării Negre și este datată la începutul celei de a doua jumătăți a secolului al V-lea î.e.n.³²

Nasturii de bronz de formă discoidală, arcuți în profil și cu urechiușe de prindere în formă de panglică în interior, sunt de două dimensiuni: nasturi mari, cu diametrul de 4 cm (fig. 6/1, 3, 5, 6-8; 8/5-8; 9/2-3) și nasturi mici, cu diametrul de 2,2 cm (fig. 5/2).

²⁸ C. Buzdugan, *Pumnale hallstattiene târzii pe teritoriul României*, în CA, București, II, 1976, p. 247; C. Buzdugan și Ghenuță Coman, *Pumnale hallstattiene târzii descoperite în Moldova*, în SCIVĂ, 28, 1977, 2, p. 241-242; C. Buzdugan, *Riturile funerare ale comunităților hallstattiene târzii din Moldova*, în AMM, II, 1980, p. 53-54.

²⁹ Al. Vulpe, *Die Kurzscherwerter, Dolche unde Streitmesser der Hallstattzeit in Rumänien*, PBF, VI, 9, München, 1990, p. 68, pl. 17/89-90.

³⁰ C. Buzdugan, *Riturile funerare ale comunităților hallstattiene târzii din Moldova*, în AMM, II, 1980, p. 53-54.

³¹ V. Vasiliev, *Sciții agatârși pe teritoriul României*, 1980, p. 74, fig. 9/12-13.

³² *Ibidem*, p. 75; cf. și A. I. Meljukova, *Vooruženie skifov, Archeologija SSSR. Svod archeologičeskikh istočnikov*, Moscova, 1964, p. 10-11, fig. 7, B, 1-4; V, 1-2, care le datează timpuriu în secolele VIII-VII, cronologie valabilă însă numai pentru piesele din nordul Mării Negre.

Din categoria brățărilor de bronz, două sunt întregi și două fragmentare, toate de formă rotundă, dar cu unele deformări și cu secțiunea plan convexă și circulară. Prima brățară prezintă capete desfăcute și petrecute (fig. 5/3), a doua are capete apropiate (fig. 6/4a-b) a treia capete conice (fig. 6/9), iar a patra, fragmentară, este atipică (fig. 6/10). Una dintre ele, cea cu capetele lățite (fig. 6/4b), prezintă un decor în formă de ace de brad. Acest tip de brățări cunoaște o largă răspândire în spațiul dunărean și în mediul scitic nord-pontic³³. În Moldova, brățări similare se întâlnesc la sfârșitul hallstatului și începutul latene-ului la Curteni, unde au apărut în locuințe getice din secolele VI-V î.e.n.³⁴. Alături de brățări, dintr-un mormânt neidentificat provin și două inele de buclă, rotunde în secțiune, cu capetele simple³⁵. Din cele 17 cochilii ale mormântului nr. 4 s-au păstrat câteva cochilii kauri (fig. 9/4) (Cypraea moneta). Cochilii kauri se întâlnesc în mod curent în lumea scito-sarmatică și în mormintele de înhumatie din Hallstatul târziu din Transilvania. Această moluscă gasteropodă, originară din Oceanul Indian și Pacificul apusean, apare pe teritoriul României, începând cu secolul al VI-lea î.e.n., în mormintele scitice din Transilvania și Câmpia Tisei³⁶.

În sfârșit, amintim un topor de fier, descoperit la Huși, intens corodat, format din doi drugi aflați în prelungire având la mijloc orificiul pentru coadă. Unul dintre drugi este hexagonal în secțiune și ascuțit la vârf; celălalt braț, mai scurt, de formă conică și hexagonal în secțiune, prezintă la capăt un cep crestă la vârf. Dimensiuni: lungime totală 24 cm; lungimea cepului 2,5 cm. Este probabil ca această piesă să fi avut montată la capătul cu cep fie o lamă triunghiulară de topor, fie un disc sau un cap conic (fig. 1/4; 8/4). Întrucât toporul este fragmentar, lipsind un însemnat element caracteristic, el poate fi inclus doar în categoria topoarelor-ciocan și datat, prin analogie cu piesele similare ale culturii scitice, în secolele VI-III î.e.n.³⁷. Este posibil ca și această piesă să facă parte din lotul obiectelor descoperite în mormintele de înhumatie din centrul orașului Huși și, ca atare, datarea acestui topor poate fi restrânsă la secolele VI-V î.e.n. Menționăm că în anul 1928 s-a descoperit întâmplător un mormânt de înhumatie al cărui loc, din orașul Huși, nu a fost precizat de către autorul articolului. Scheletul se afla depus pe spate, cu mâinile întinse pe lângă corp, cu capul spre est sau nord-est. Acest mormânt cu obiecte de inventar de ceramică și metal a fost datat spre sfârșitul primei epoci a fierului³⁸. Este foarte probabil că toate aceste descoperiri să aparțină unei necropole plane de înhumatie din a doua jumătate a secolului al VI-lea – secolul al V-lea î. e. n., din care, doar incidental și parțial au putut fi observate și recuperate doar cinci morminte. Într-o lucrare mai veche am considerat că mormintele de înhumatie cu orientarea scheletelor nord-sud, cu capul la nord sau cu orientarea est-vest, cu capul la est și cu obiecte de inventar de origine nord-pontică să poată fi considerate drept scitice³⁹. C. Buzdugan apreciază că mormintele de înhumatie din necropole plane aparținând hallstatului târziu și latene-ului timpuriu sunt expresia existenței unui biritualism în această perioadă la populația getică din Moldova⁴⁰.

17. Două cănițe din lut ars, lucrate la roată, de formă bitronconică, cu buza îngroșată, ușor răsfrântă. Toartă dreptunghiulară în secțiune, se prinde cu capetele sub buză și deasupra diametrului maxim. Pereții de culoare cenușiu-deschis sunt acoperiți de angobă-cenușie-închisă. După cum indică marcajul, acestea provin de la Șopârleni, comuna Râșești, județul Vaslui. *Repertoriul arheologic al județului Vaslui* înregistrează în această localitate o așezare din secolul al IV-lea e.n., la 400 m nord-nord-est de sat⁴¹ și, ca atare, cele două cănițe ar putea aparține acestei stațiuni. Dimensiuni: a) înălțime 13 cm, diametrul maxim 10,6 cm, diametrul gurii 6,6 cm, diametrul bazei 5,6 cm (fig. 2/4; 9/8); b) înălțime 15 cm; diametrul maxim 13,2 cm; diametrul gurii 7 cm; diametrul bazei 5,2 cm (fig. 4/4).

18. Căniță de același tip și cu aceeași datare ca cele de la Șopârleni, dar descoperite la Leoști, comuna Tătărăni, județul Vaslui, pe dealul Cucuieților (fig. 4/3). Tot de aici provin o fibulă de bronz (fig. 9/5) și o mărgică de piatră semiprețioasă (fig. 9/7). Această stațiune nu figurează în *Repertoriul arheologic* al lui Gh. Coman. Dimensiunile căniței: înălțime 15,4 cm; diametrul maxim 15 cm; diametrul gurii 8,4 cm; diametrul bazei 6,6 cm. O căniță similară, a cărei origine nu este precizată ar putea proveni din acest obiectiv (fig. 2/3).

³³ V. Vasiliev, *op. cit.*, p. 105.

³⁴ C. Iconomu, *Cercetările arheologice din locuirea hallstattiană târzie de la Curteni-Vaslui*, în *Cercetst*, serie nouă, IX-X, 1978-1979, p. 223-224, pl. XXXI/1; XXXV/5; idem, *Cercetările arheologice de la Curteni-Dealul Viei și Dealul Pietrării (jud. Vaslui)*, în *Cercetst*, serie nouă, XII-XIII, 1981-1982, p. 149, fig. 19/6; 20/2.

³⁵ V. Vasiliev, *op. cit.*, p. 98-99.

³⁶ *Ibidem*, p. 100-101.

³⁷ A. I. Meljukova, *op. cit.*, p. 65-68, pl. 21.

³⁸ C.D. Vasiliu, *Un mormânt scitic la Huși*, în *ArtArh*, 9-10, 1933-1934, p. 18-23.

³⁹ C. Iconomu, *Un nou akinakes descoperit la Cozia (jud. Iași)* în *Cercetst*, serie nouă, VI, 1975, p. 63-66.

⁴⁰ C. Buzdugan, *Riturile funerare ale comunităților hallstattiene târzii din Moldova*, în *AMM*, II, 1980, p. 58-59; Em. Moscalu, recenzie la V. Vasiliev, *Sciții agatârși pe teritoriul României*, în *Thraco-Dacica*, II, 1981, p. 232.

⁴¹ Gh. Coman, *op. cit.*, p. 119.

19. Cahlă descoperită la Huși, în zona Curții Domnești, lângă clădirea Episcopiei care înainte de 1990 a fost sediul Muzeului orășenesc. Întrucât în incinta Episcopiei s-au făcut unele lucrări cu caracter edilitar această piesă a fost recuperată de Gh. Melinte. Cahla de formă aproximativ pătrată (17, 5 × 15, 5 × 3, 5 cm), nesmălțuită, face parte din categoria cahlilor cu față plină⁴². Cahla, cu reprezentarea în relief a șapte turnuri înconjurate de un chenar romboidal de linii triple, are redată în colțurile triunghiulare motive vegetale (fig. 9/9). Această reprezentare a fost legată de cele șapte turnuri din stema Transilvaniei⁴³. Cahle cu motivul de turnuri sau cu „burgul” au fost descoperite și la Iași-Curtea Domnească, la mănăstirea Dobrovăț⁴⁴, la Târgoviște, datele în 1656, și la Hetiur-Sighișoara, având inscripționat anul 1714. Ca atare, cahlile cu reprezentarea turnurilor sau a burgului medieval au putut fi datate în secolele XVII–XVIII⁴⁵.

În încheierea prezentării selective a colecției Melinte, amintim existența câtorva lulele de lut ars, dintre care un exemplar de culoare neagră cu ștampila bine păstrată H. HONIG.WWE / SCHEMNITZ, ceea ce dovedește existența unei circulații și dinspre Europa de vest a acestui gen de instrument de fumat (fig. 9/6).

Colecția Gh. Melinte, prin obiectele cu locul de descoperire cunoscut, pune în circulație noi informații despre unele stațiuni arheologice încă neatestate sau completează datele despre obiectivele cuprinse în *Repertoriul arheologic* a lui Gh. Coman. Astfel, sunt documentate mai multe stațiuni neolitice, neincluse în repertorii și în alte publicații, cum ar fi acelea de la Târzii, Pădureni, Curteni, Leoști, Podolenii de Jos; este completat catalogul descoperirilor de la sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului prin vârful de pumnal de la Ghermănești, prin celțul de la Fundătura și prin topoarele și secerile descoperite în județul Vaslui. Se îmbogățește repertoriul mormintelor de inhumatie, atât de rare pentru hallstatul târziu și latene-ul timpuriu din Moldova, prin datele oferite de descoperirile de la Huși. În sfârșit, apreciind după cele câteva piese descoperite la Leoști, pe dealul Cucuieților, constatăm că aici se află o importantă așezare de tip Sântana de Mureș. Toate aceste obiecte, mărturiile ale muncii de o viață ale regretatului Gh. Melinte, precum și realizarea de către acesta a Muzeului orășenesc de la Huși, constituie un motiv temeinic pentru continuarea cercetărilor de suprafață și a săpăturilor arheologice sistematice într-o zonă atât de bogată în vestigii antice cum este județul Vaslui.

În afară de obiecte de importanță arheologică, în colecție există mai multe manuscrise în care Gh. Melinte a încercat să realizeze o monografie a județului Vaslui. Într-unele dintre ele sunt notate diferite observații privitoare la unele stațiuni dintre care o parte sunt cunoscute, iar altele apar pentru prima dată. Ca atare, am extras acele informații privitoare la obiectivele identificate în teren de către Gh. Melinte și care nu sunt înregistrate în repertorii. Eventualele cercetări de suprafață în aceste situri vor aduce utile precizări suplimentare.

1. Sat Târzii, comuna Oltenesti, jud. Vaslui.

a) La punctul „Sodol”, așezare din secolul I e.n. (?)

b) Pe valea „Analoage”, pe pârâul Vladnic, cetate de pământ orientată spre valea Docolinei. Lângă cetate se află schitul Vladnic.

2. Sat Vinețești, fost Cordeni, comuna Oltenesti, jud. Vaslui.

a) Înspre Oltenesti, peste pârâul Crasna, se găsesc în solul arat monede, cahle, fragmente ceramice, atribuite fostului târg medieval Caracaș.

b) Pe șesul satului Vinețești, lângă râul Crasna, se află o movilă și în jurul ei ceramică din secolul al VI-lea e. n.

3. Sat Curteni, comuna Oltenesti, jud. Vaslui.

a) La râpa „Gura Odăii”, pe unde trece drumul Curteni-Vinețești, așezare neolitică.

b) La poalele dealului Călugărița, în locul numit „La izvoare”, urne funerare.

4. Comuna Crețești, jud. Vaslui.

a) În sectorul zootehnic al fostului CAP Crețești, așezare neolitică. Peste drum, așezare din secolul al IV-lea e.n.

5. Sat Averești, comuna Bunești-Averești.

a) Pe dealul Măgura, așezare neolitică.

b) Pe dealul Crasna, s-au descoperit două culturi, dintre care unul se află la școala din sat.

6. Sat Ghermănești, comuna Banca, jud. Vaslui.

a) Pe platoul Câlcea, pe o lungime de 2 km, se află un șanț adânc de 3 m și lat de 5 m numit de localnici „Șanțul”.

⁴² Paraschiva-Victoria Batariuc, *Cahle din Moldova medievală (secolele XIV–XVII)*, Suceava, 1999, p. 82, 87.

⁴³ *Ibidem*, p. 117, fig. 47/3.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 117.

⁴⁵ Al. Andronic, Eugenia Neamțu și M. Dinu, *Săpăturile arheologice de la Curtea Domnească din Iași*, în *ArhMold*, 1967, p. 253.

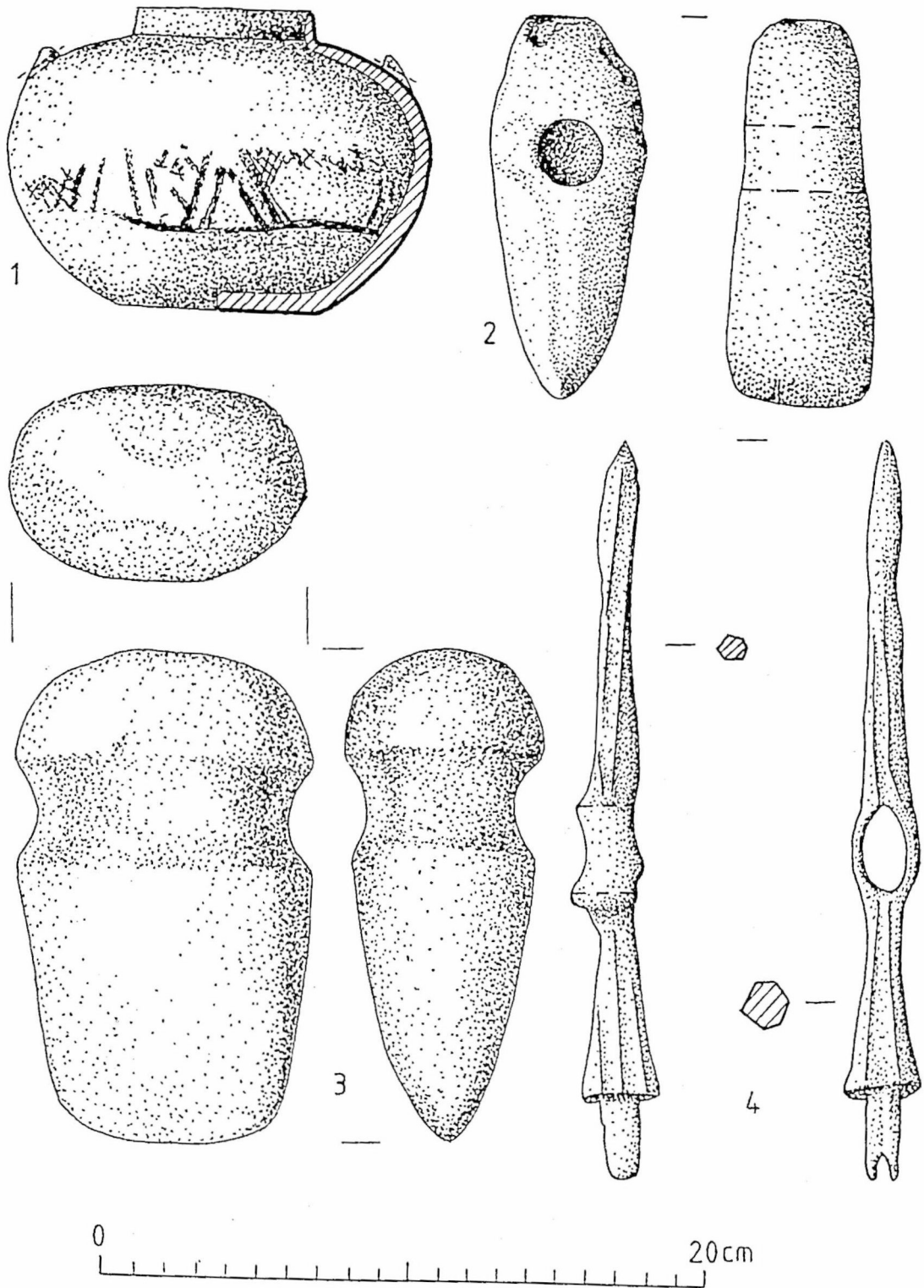

Fig. 1. Vase de lut (1) și topor de piatră din perioada de trecere la epoca bronzului (2); ciocan de minerit neolitic (3); topor ciocan de fier descoperit la Huși (4).

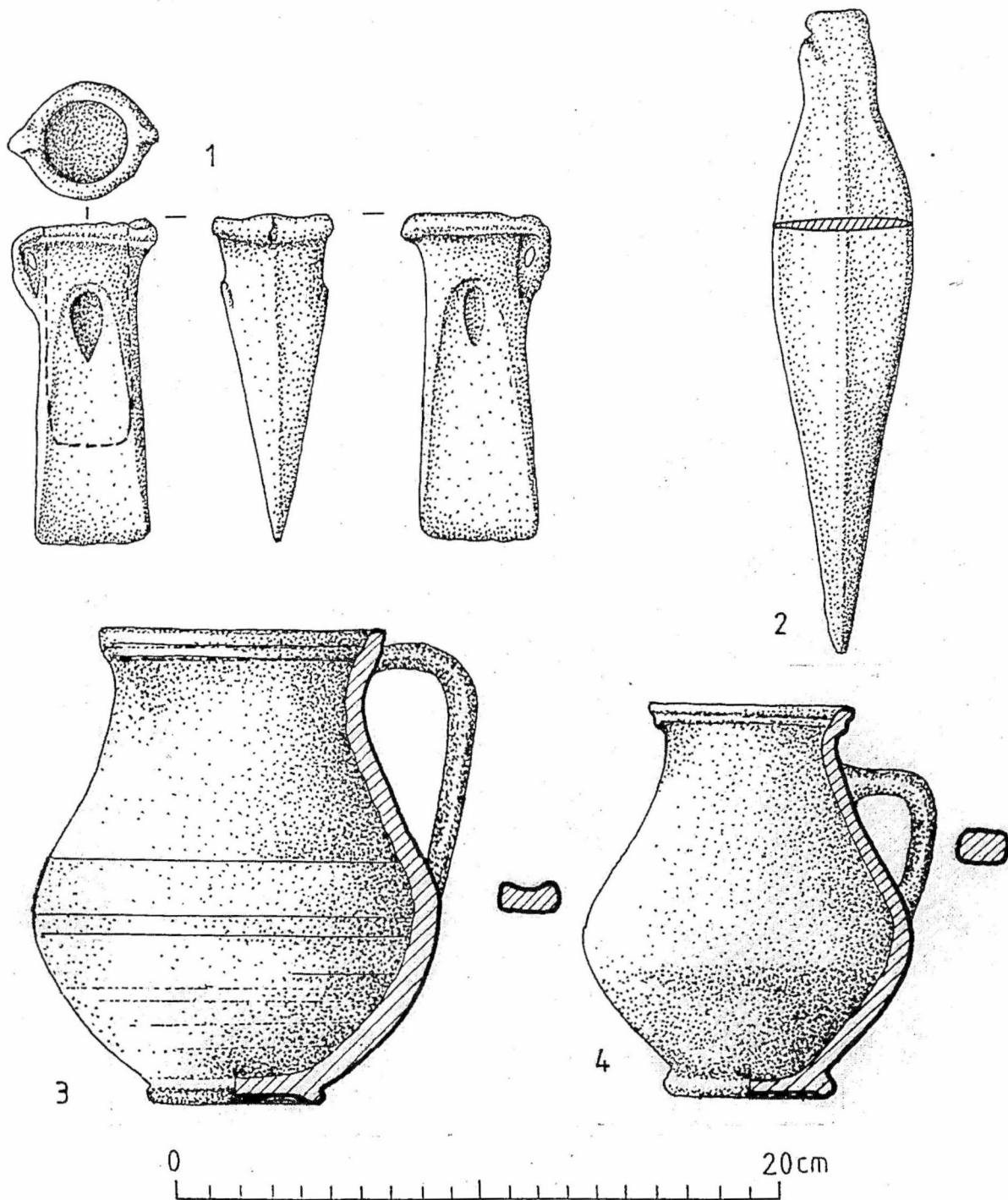

Fig. 2. Topor de la sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului (1); pumnal de bronz de la Ghermănești (2), de la începutul epocii fierului; vas de lut din secolul al IV-lea e. n. (3); vas din secolul al IV-lea e. n., descoperit la Râșești (4).

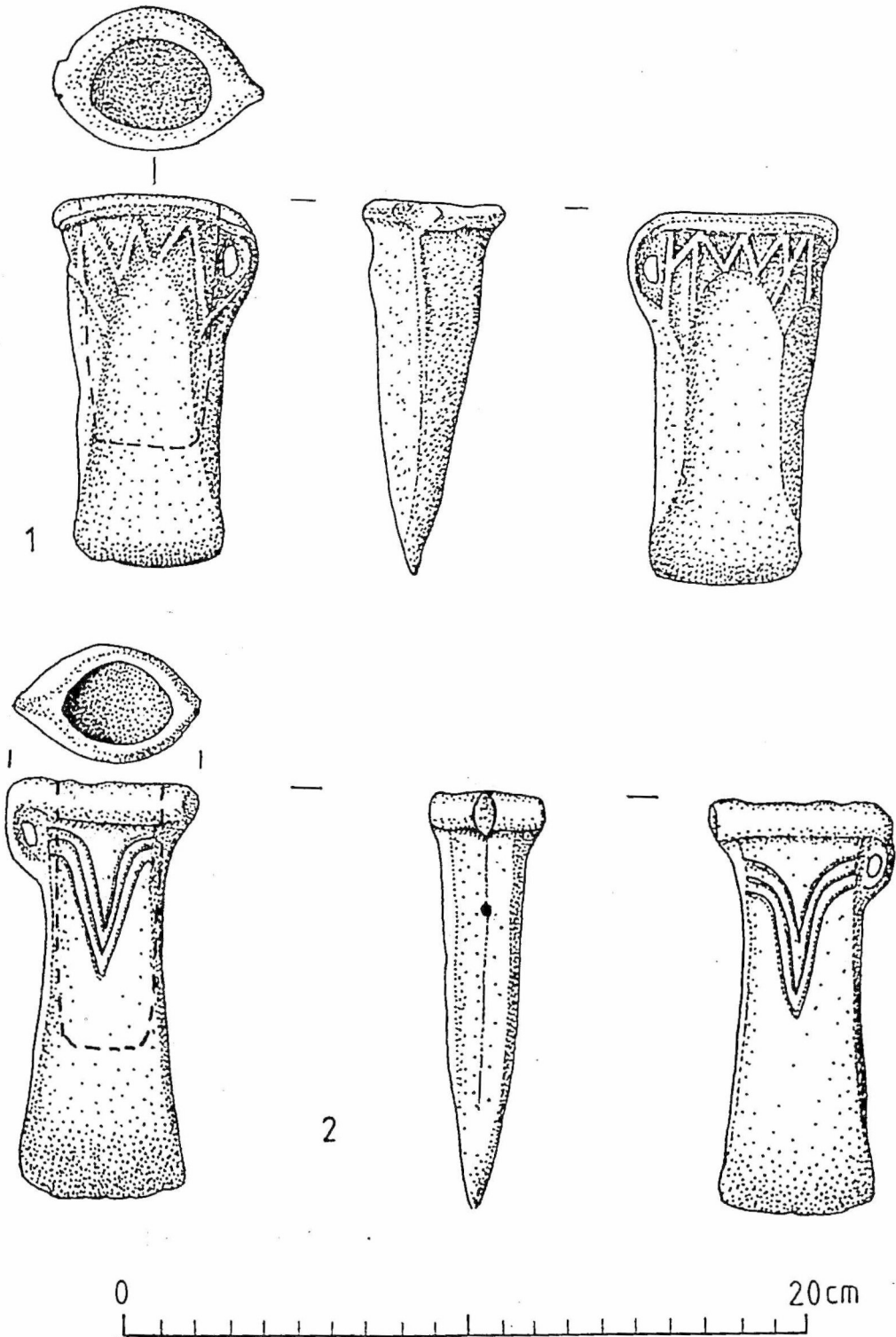

Fig. 3. Topor de bronz de la Fundătura (1), de la sfârșitul epocii bronzului; topor de bronz cu proveniența necunoscută (2), de la sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului.

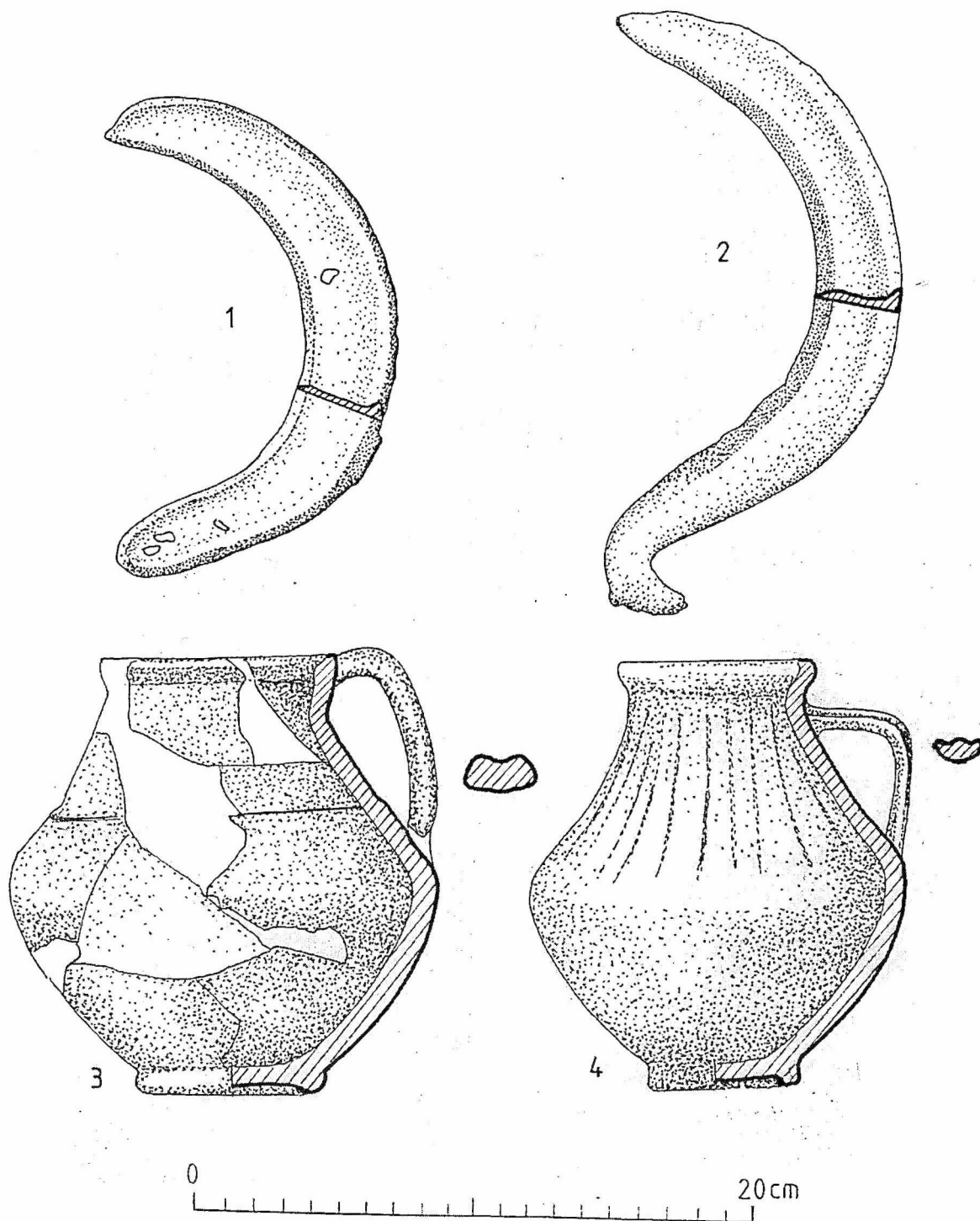

Fig. 4. Seceri de bronz (1, 2), cu proveniența din județul Vaslui, de la sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului; vase de lut din secolul al IV-lea e. n., de la Leoști (3) și Șopârteni (4).

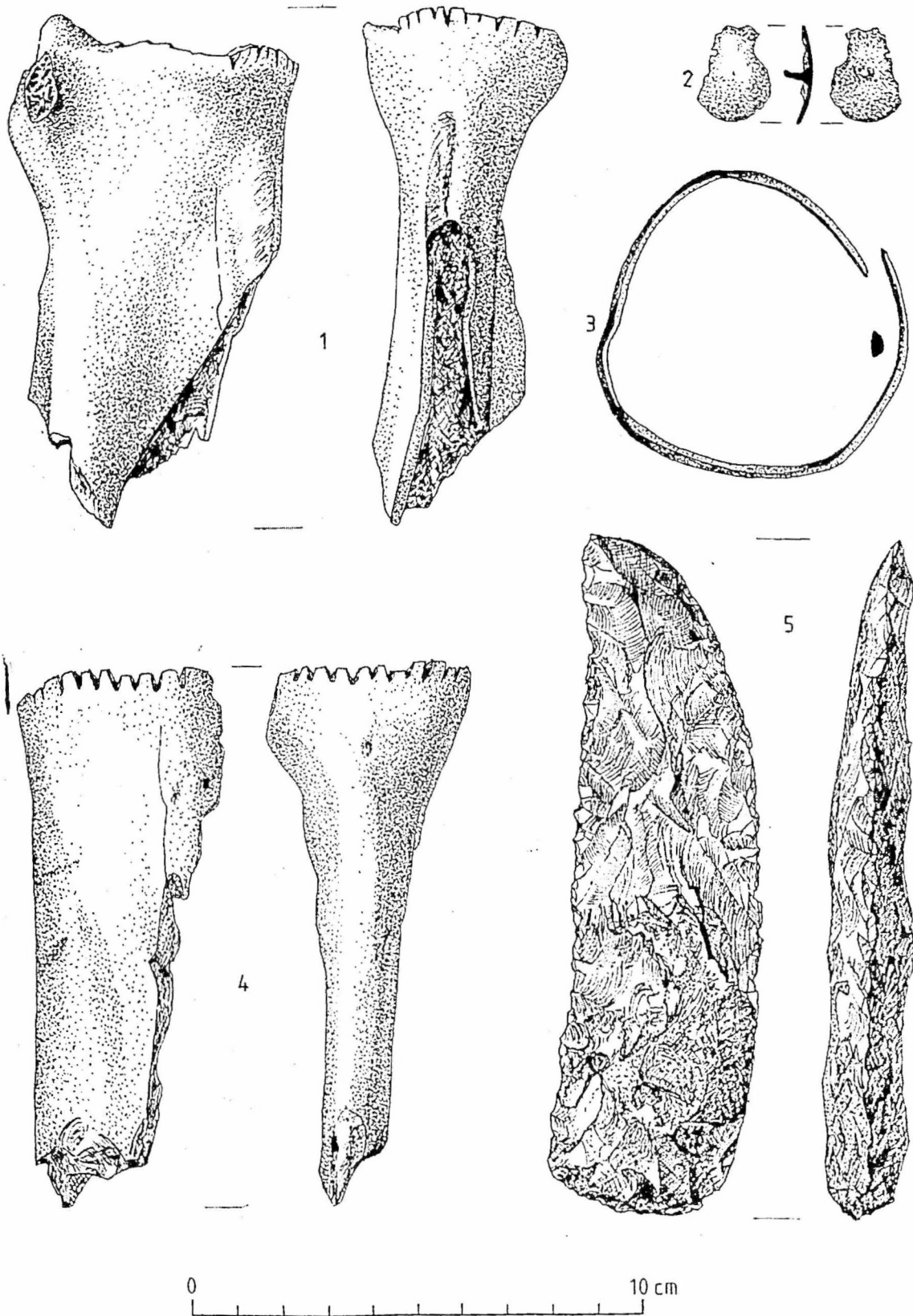

Fig. 5. Omoplați crestați de la Ivănești, de la sfârșitul epocii bronzului (1, 4); brățară și nasture de bronz de la Huși, din secolele VI-V î. e. n. (3, 2); cuțit curb de silex (5) din județul Vaslui, de la sfârșitul epocii bronzului.

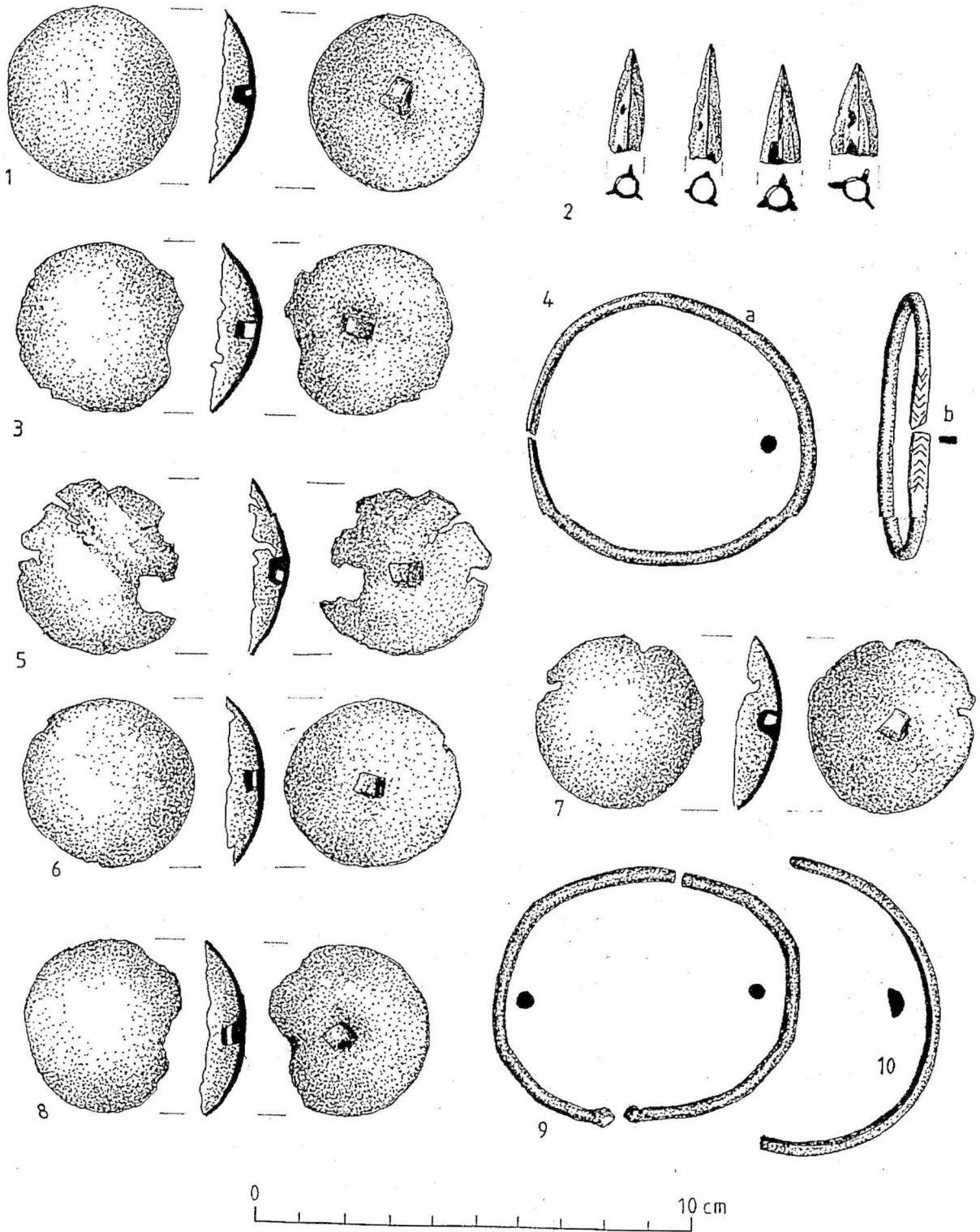

Fig. 6. Nasturi (1, 3, 5, 6-8), vârfuri de săgeți (2) și brățări (4, 9), toate din bronz, descoperite la Huși, secolele VI-V, î. e. n.

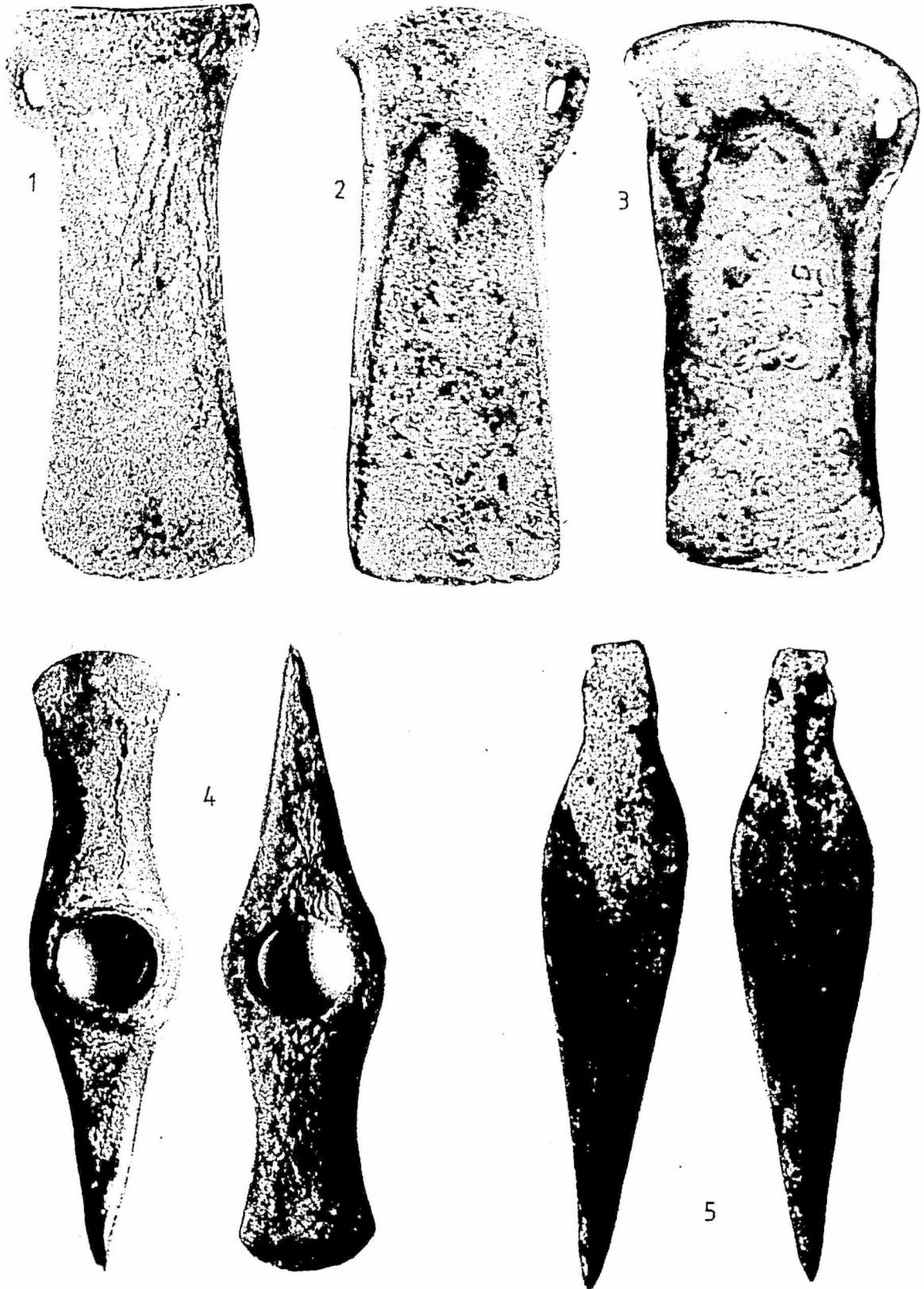

Fig. 7. Topoare de bronz din județul Vaslui (1, 2); topor de bronz de la Fundătura, județul Vaslui (3); pumnal de bronz (5) de la Ghermănești, județul Vaslui, de la sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului; topor de cupru eneolitic de la Podolenii de Jos, județul Iași (4).

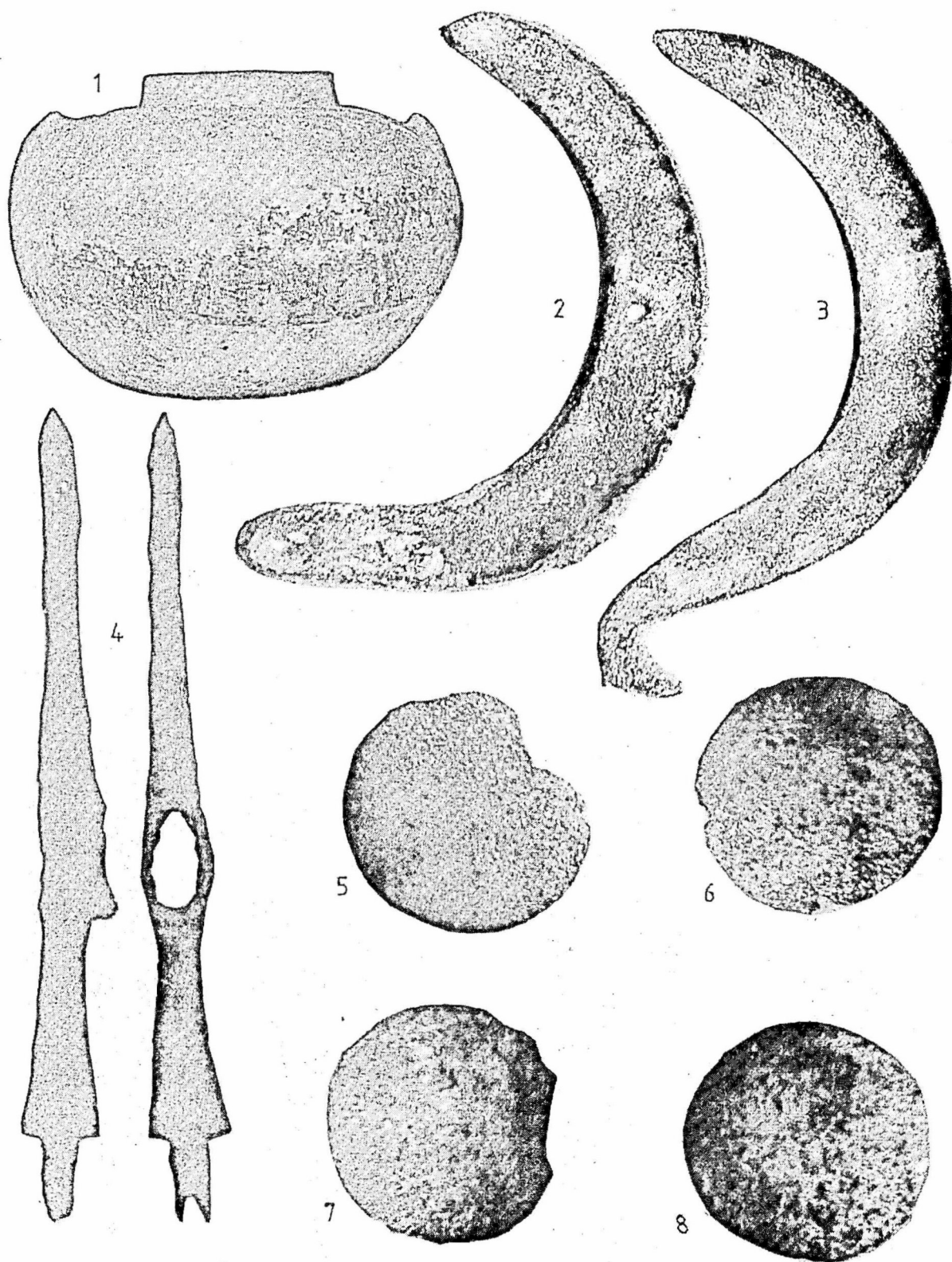

Fig. 8. Vas de lut din perioada de trecere la epoca bronzului (1); seceri de bronz de la sfârșitul epocii bronzului și începutul epocii fierului (2, 3) din județul Vaslui; topor de fier (4) și butoni de bronz (5-8) de la Huși, secolele VI-V î. e. n.

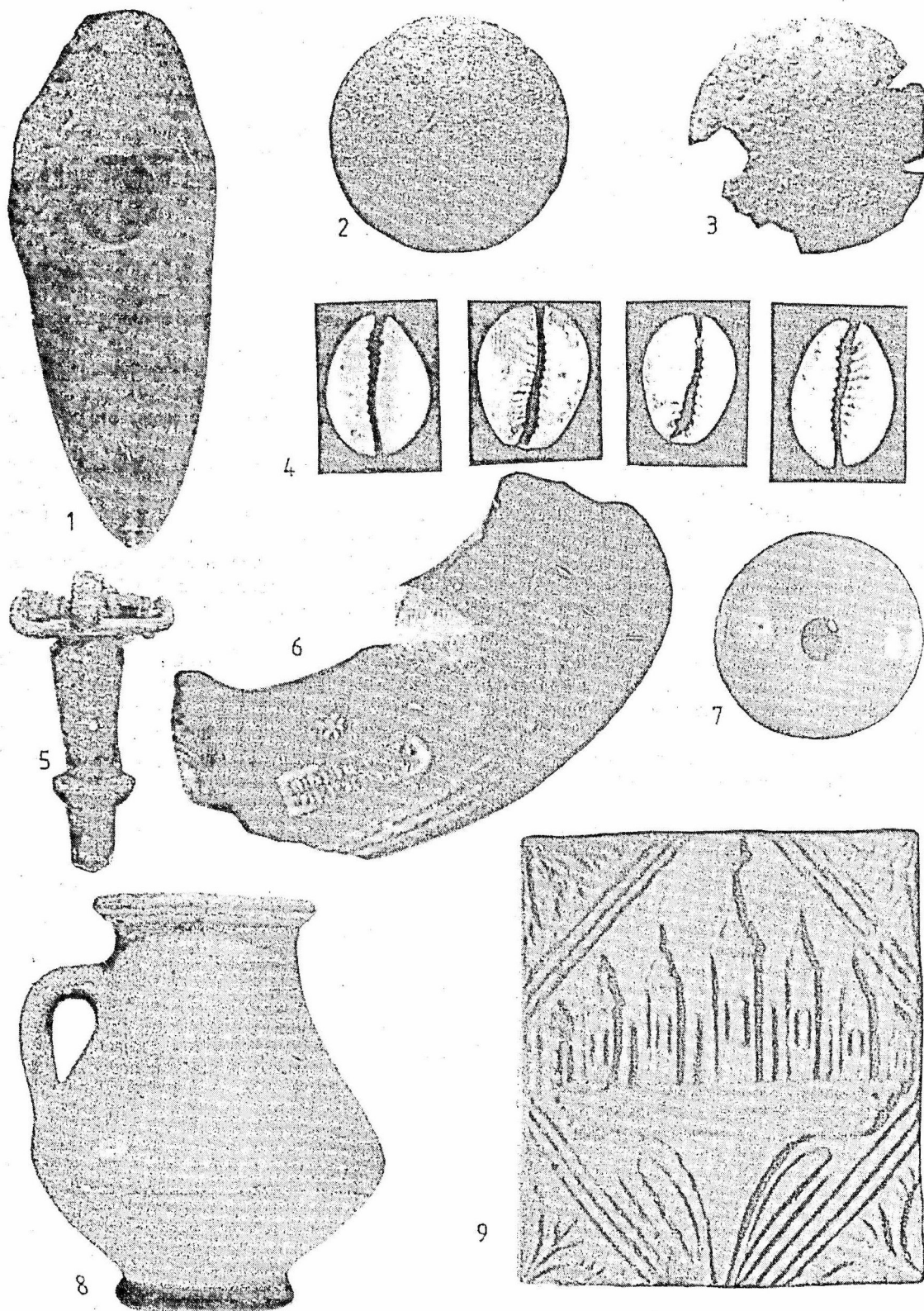

Fig. 9. Topor de piatră de la Ivănești, județul Vaslui (1), din perioada de trecere la epoca bronzului; butoni de bronz (2, 3) și scoici *kauri* (4), de la Huși, din secolele VI-V î. e. n.; fibulă (5) și mărgică (7), de la Leoști, județul Vaslui, secolul al IV-lea e. n.; lulea de lut medievală (6); vas de lut de la Șopârteni, județul Vaslui (8), secolul al IV-lea e. n.; cahlă de lut din secolele XVII-XVIII, de la Huși-Curtea Domnească (9).

NEW ARCHAEOLOGICAL DATA ON THE VASLUI COUNTY,
AS RESULTING FROM A DONATION

SUMMARY

The subject of the article is to give to print the content of a donation of Gh. Melinte, former director of The Town Museum in Huși, Vaslui County. Gh. Melinte gathered the collection, which includes old pieces of archaeological importance, by surface investigation and acquisition. It consists of clay, bronze and iron objects dating from the Neolithic Age up to the Middle Age.

FIGURE EXPLANATIONS

Fig. 1. Clay vessel (1) and stone axe (2), period of passage to the Bronze Age; Neolithic mining hammer (3); iron hammer axe discovered in Huși (4).

Fig. 2. Axe, end of Bronze Age and beginning of the Iron Age (1); bronze dagger from Ghermănești (2), beginning of The Iron Age, clay vessel, 4th century A. D. (3); vessel discovered in Râșești, 4th century A. D. (4).

Fig. 3. Bronze axe from Fundătura, end of the Bronze Age (1); bronze axe of unknown origin, end of The Bronze Age and beginning of The Iron Age (2).

Fig. 4. Bronze sikle from Vaslui County, end of The Bronze Age and beginning of The Iron Age (1, 2); clay vessels from Leoști and Șopârteni (4), 4th century A. D.

Fig. 5. Dentate shoulder bones from Ivănești, end of The Bronze Age (1, 4); bronze bracelet and button from Huși, 6th–5th centuries B. C. (3,2); bent sylex knife from Vaslui County, end of The Bronze Age (5).

Fig. 6. Bronze buttons (1, 3, 5, 6-8), arrow points (2) and bracelet (4, 9) discovered in Huși, 6th–5th centuries B. C.

Fig. 7. Bronze axes from Vaslui County (1, 2); bronze axe from Fundătura, Vaslui County (3); bronze dagger from Ghermănești, Vaslui County, end of the Bronze Age and beginning of The Iron Age (5); A eneolithic copper axe from Podolenii de Jos, Iași County (4).

Fig. 8. Clay vessel, period of passage to the Bronze Age (1); bronze sikles from Vaslui County, end of the Bronze Age and beginning of the Iron Age (2, 3); iron axe (4) and bronze buttons (5-8) from Huși, 6th–5th centuries B. C.

Fig. 9. Stone axe from Ivănești, Vaslui County, period of passage to the Bronze Age (1); bronze buttons (2, 3) and kauri shells from Huși, 6th–5th centuries B. C. (4); fibula (5) and bead (7) from Leoști, Vaslui County, 4th century A. D.; medieval clay pipe (6); clay vessel from Șopârteni, Vaslui County, 4th century A. D. (8); clay stove tile from Huși-Princely court, 17th–18th centuries A. D. (9).